

A levél

A svájci magyarnyelvű protestáns gyülekezetek értesítője
Mitteilungsblatt der protestantischen
Kirchgemeinden ungarischer Sprache
in der Schweiz
Feuille des communautés protestantes
hongroises en Suisse

Basel-Bern-Zürich

2013 karácsony

57. évf. 2.sz.

Jubileumi készülődés

2013 október 6 - 10. között Zürich városa adott otthont annak nemzetközi kongresszusnak, amelynek - mintegy 250 résztvevője a saját egyházában dolgozik a reformáció 500-ik (2017-ben) évfordulója előkészítésén. A magyar református, illetve evangélikus meghívottak Magyarországról, Erdélyből és a Felvidékről érkeztek.

A kongresszust a SEK (Schweizerischer Evangelischer Kirchenbund) és a németországi EKD (Evangelische Kirche in Deutschland - ami a németországi protestáns egyházak ernyőszerkezete) közösen szervezte.

A konferencia alatt, amely szimultán fordítással német, angol és francia nyelven folyt - számos előadásra, rövid beszámolóra (referátumra) került sor és a gazdag műsor csoportos megbeszélésre is lehetőséget adott. Nem hiányzott a reggeli áhítat, a közös istentisztelet a zürichi Grossmünsterben és a kulturális műsor sem.

Zürichben a vendégek különböző szállodákban laktak, de az előadásokra, csoportos megbeszélésekre és a közös étkezésekre a Zürich Neumünster Református Gyülekezete fogadta be tágas gyülekezeti házába a konferencia résztvevőit.

Egy különleges „magyar est”-re került sor október 7.-én, amikor a konferencia magyar résztvevői Deák Péter zürichi gyülekezeti elnök otthonában egy vacsora mellett találkoztak. Három magyar református püspök és további Kárpát-medencei magyar egyházi vezetők, valamint svájci és németországi magyar meghívottak voltak - a svájci Zürich Neumünster gyülekezetében is

aktív - Deák Péter vendégei. Itt főleg a Kárpát-medence magyar protestáns egyházai és a nyugati magyar diaszpóra közötti kapcsolatról esett szó. Ennek további ápolása és kiterjesztése igen fontos a nyugati diaszpórában élő kis magyar közösségek számára.

E sorok írója a konferencia egyik napján részt vett annak hivatalos programján is. A németországi neves teológus Margot Kässmann Nikodémus történetéről (Ján.3) tartott október 8-án egy remek reggeli áhítatot, s arról beszélt, hogyan működött Isten Lelke az egyháztörténelemben és hogyan történt az „újjászületés” a reformáció korában. Erre nekünk ma is szükségünk van, mert az egyházban és az emberekben Isten Lelke által egy „állandó reformáció” kell végbemenjen!

Érdekes volt Ulrich Köstner, a bécsi egyetem rendszeres teológia-professzorának előadása, aki a reformáció „sola” (magyarul: „egyedül”) fogalmairól beszélt: egyedül a hit, egyedül a kegyelem, egyedül Krisztus, egyedül az Írás! Mi az – tette fel a kérdést a professzor - amit megtartott a mai kereszténység a reformáció tanaiból, és mi az, ami szerint valójában él?

A kongresszus szervezői azzal az elvárással indították útra a meghívott egyházi felelősöket és teológusokat, hogy hazájukban méltóképpen előkészítsék és 2017-ben megünnepeljék a reformáció 500 éves jubileumát.

Varga Pál

a Németországi Magyar-ajkú Protestáns Gyülekezetek Szövetségének elnöke

Nem mi vagyunk azok, akik fenn tudnánk tartani az egyházat. A mi őseink sem voltak azok. De az utódaink sem lesznek azok. Hanem az volt, marad és lesz is az, aki ezt mondja: „Íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig!”
(Luther az antinomisták ellen, 1539)

Egy délvidéki magyar református Bossey-ban

Az Egyházak Világtanácsának Bossey-i Ökumenikus Intézetét 1946-ban alapították. A cél már akkor is az ökumenikus képzés volt, nemzetközi, illetve ökumenikus közegben, és noha a formák változtak, a cél maradt.

2013 szeptemberében harmincegy diák (a 65. évfolyam) kezdte meg tanulmányait az Ökumenikus Intézetben. Szinte minden kontinens képviselteti magát: vagyunk itt az USA-ból, Panamából, Nagy-Britanniából, Németországból, Magyarországról, Svájcban, Ukrajnából, Oroszországból, Görögországból, Libanonból, Szíriából, Pakisztánból, Sri Lankáról, Kínából, Tongáról, Nigériából, Zimbabwéből, Beninből; és számos felekezet is jelen van: anglikán, baptista, evangélikus, metodista, református, különféle ortodox egyházak, felekezet nélküli egyházak, az afrikai egyház, stb.

Mi harmincegyen - ahogy a tanáraink és az intézet személyzete is - arra próbálunk rájönni, hogyan lehetünk mi, különféle módon keresztények – mégis együtt: közös imádságban, közös étkezéseken, közös tanulásban: egyszerűen egy közösségben élve (ekkorra közösségben 5 hónapig, egy valamivel kisebb körben pedig egy tanéven át). Mindeközben a reggeli áhítatoknak van óriási szerepe, amelyeket közösen készítünk elő, kisebb csoportokban: hol felekezetenként, hol kontinensenként, hol pedig ökumenikus csoportokban. Az első áhítatot egy pakisztáni református diákkal készítettük elő, a második európai volt (anglikán-evangélikus-református-ortodox), a harmadik ortodox-református, a negyedik pedig református-metodista. Ezek között

volt olyan, ami komoly kihívást jelentett mindannyiunk számára.

Az intézetbe való jelentkezéskor háromféle tanulmányi program közül lehet választani: két kiegészítő képzés és egy emelt szintű vagy haladó mesterképzés közül. A kiegészítő képzések öt hónapig tartanak, a mesterképzés tíz hónapos. Háromféle súlypontot is meg lehet különböztetni a jelenleg tanított tudományterületek között: ökumenikus teológia, missziológia ill. szociáletika, és ezeket nem csak a hat rendes tanár, hanem számos vendégelőadó (pl. az EVT munkatársai) is tanítja.

A képzés része néhány helyi, környékbeli gyülekezet meglátogatása (református, katolikus, evangélikus, ortodox), egy gyülekezetlátogató hétvége Német-Svájc református gyülekezeteiben, egy hétvége Taizében, végül pedig januárban, amikor még mindannyian itt vagyunk, ellátogatunk a Vatikánba is.

Hogy ez a sokszínűség és változatosság mennyire fontos az egyház egységén munkálkodók számára, azt nagyon jól mutatja, hogy a volt diákok mekkora szerepet játszanak ma is az egység munkálásában világszerte.¹ Ami a legnagyobb kihívást jelenti, az talán az, hogy nem feltétlenül olyan emberek jönnek ide, akik meg akarják ismerni a többi felekezetet; hanem olyanok is, akikből hiányzik a nyitottság arra, hogy meglássák a másokban az értéket, és ezt lépten-nyomon hangoztatják is, hogy csak az ő egyházuk az egyedüli, igaz, és apostoli egyház. Természetesen a lehetőség a tanulásra, egymás megismerésére így is adott, de nyilván sokkal nehezebb. Ugyanakkor ez is része az ökumenikus formálódásnak, és többnyire valós képet ad arról, hogy az Intézet falain kívül mi vár ránk, rávilágítva az ökumenikus mozgalom jelenlegi, valós lehetőségeire.

*Beszédes Mária
református lelkész, Szabadka*

¹ Ld. pl. az Intézet hírlevelének legújabb számát.
<http://institute.oikoumene.org/en/news/newsletter/beyond-boundaries-newsletter-fall-2013/view> (angolul)

Tíz éves a Ravasz László Jótékonysági Egyesület

A kezdet

Kezdetben vala... egy baráti kör, Bernben. A szélrózsa minden irányából fújta egy helyre a Történelem Ura. Közös jellemzőjük: magyarok, szeretnek találkozni egymással, jókat beszélgetni, kávézni, pipafüstöt eregetni. Fiatalok. Egy időben vannak egy helyen. Egyszer csak azt mondja Bert, hogy Kingával szívesen támogatnának erdélyi iskolásokat, akiknek családjá nehéz anyagi körülmények közt él. Lídia és András azonnal csatlakozik a gondolathoz. Hogyan lehetne megvalósítani? Azt mondja István: jöjjön létre egy egyesület, legyen intézményes formája. Pár pillanat, s már a jogász megfűtja a teendőket, az alapító tagok megnevezik az elnököt és a titkárt. Még pár nap s már alapító okirat, működési szabályzat is készen áll. Benne pedig ez a név: „Wohltätigkeitsverein Ravasz László”. 2003-at írunk. Június hónap. Említsük meg az alapítók teljes nevét: Jónás Kinga, Turai Lídia, Jónás Albert, Turai András, valamint e sorok írója, Bekő István. E nevek mögött pedig a barátok és rokonok, gyülekezeti tagok és ismeretlenek egész sora állt, biztatott, támogatott. Midőn e sorokat olvassák, tudják majd, hogy rájuk gondolunk, és tudják meg, hogy hálásak vagyunk nekik!

Rövid riport önmagammal

(Bekő István kérdezi Bekő Istvánt)

Kérdés: Miért választotta az egyesület a Ravasz László nevet?

Válasz: Azért, mert akkoriban a Székelyudvarhelyi Református Kollégiumnak voltam a lelkipásztora, s Ravasz László e nagyhírű székelyföldi iskolának volt a diákja. Az is mellette szólt, hogy kezdetben csak a székelyudvarhelyi kollégiumra korlátozódott a jótékonysági akció. De minél többet gondolok Ravasz László nevére, annál inkább érzem, hogy helyes volt a névválasztás döntése. Egyik legnagyobb református püspökünk. Egyaránt erdélyi és magyarországi, határon túli és anyaországi. Sőt, a nevéhez kapcsolódott a XX. század nyugat-európai szóránymissziója, amelynek során létrejöttek gyülekezetek vagy megerősödtek a nyugati diaszpóra sejtjei.

Kérdés: Hogyan fejtette ki az egyesület a tevékenységét?

Válasz: Az adományok gyűjtésével a svájci tagság foglalkozott. A tagok évente adományoztak az egyesületnek, ugyanakkor adományozó akciókat hirdettek a svájci magyar gyülekezetekben illetve ismeretségi körükben. A székelyudvarhelyi kiosztás ezzel párhuzamosan történt. Pályázatot írtunk ki tanévkezdések alkalmával, de külön adományozási akcióra került sor a székelyudvarhelyi árvíz után. Továbbá egyéni kérések esetén is lépett a tagság: cserediákoknak nyújtott utazási

támogatást, vagy rendkívüli egészségi ügyekben segített, műtét vagy hallássérült diák esetén.

Kérdés: Hány fiatal jutott segítséghez az egyesület által?

Válasz: Mindenekelőtt azt kell látni, hogy a Ravasz László Jótékonysági Egyesület nem dolgozik százezres vagy milliós nagyságrendű pénzekkel. Az egyesület kis adományokból fejt ki tevékenységét, teljesen önkéntes alapon. De ne feledjük: ezer-kétezer frank Erdélyben sokkal

többet jelent, mint Svájcban. Ezt felosztva, akár több fiatal is kaphat évente kisebb összeget, de általuk mindig a családok részesülnek támogatásban. Kimutatásunk szerint az eltelt tíz esztendőben több mint száz esetben tudunk segíteni.

Kérdés: Hogyan képzeli el a jövőt?

Válasz: Az idén nyáron az alapító tagokkal találkoztunk, beszélgettünk és arra a következtetésre jutottunk, hogy az egyesület munkáját mindenképpen tovább szeretnénk vinni. Egyelőre marad az eddigi módja a segítségnyújtásnak, de felvetődött az a gondolat is, hogy ún. keresztszülői akció lebonyolításában is tudnánk közvetíteni – ha valakinek ehhez lenne kedve.

Köszönet és köszöntés

2013 szeptember elsején, a Bernben tartott istentisztelet keretében megemlékeztünk arról, hogy a Ravasz László Jótékonysági Egyesület, mint egy baráti körnek a kezdeményezése 10 éves lett. E visszatekintésünk végén mindenekelőtt Istennek adunk hálát, aki Lelke által cselekvésre buzdított és végig velünk volt. Kezdeményezésünk arról vall, hogy élni akarunk! Ugyanakkor megköszönjük barátainknak, ismerőseinknek és a gyülekezeteknek, hogy lehetőségük szerint mellénk álltak, szívük velünk dobant. Isten áldja meg mindnyájuk életét! Aki továbbra is támogatni kívánja az egyesületet, kérjük, vegye fel a kapcsolatot Jónás Alberttel.

Nem szokás, hogy valaki önmagát felköszöntse, mégis, most rendhagyó módon ezt tesszük. Isten éltesse a Ravasz László Jótékonysági Egyesületet, hogy általa a továbbiakban is sokakhoz eljuthasson az adományozók támogatása!

„A minden kegyelemnek Istene legyen és maradjon mindnyájatokkal!”

Ha támogatni kívánja a Ravasz László jótékonysági egyesület munkáját, adományokat örömmel fogadunk a következő számlaszámra:

Ravasz Laszlo Wohltätigkeitsverein,
IBAN CH31 0023 5235 5852 92M1 E

Dr. Bekő István, Székelyudvarhely

A méz hatalma

A bázeli szövetségi közgyűlés istentiszteletén a perselypénzt a göncruszkai református gyülekezetnek gyűjtöttük. Az istentiszteletet követően lehetőség volt a göncruszkai „Méhek-Méze“ vásárlására. Ebben a cikkben szeretném bemutatni, hogy igazán mi köze van a gyülekezetnek a méhészethez, illetve fordítva, a méhészetnek a gyülekezethez.

Magyarország legszegényebb részén, az ország észak-keleti régiójában, Miskolctól 60 kilométerre található egy református közösség, amely Isten dicsőségére építkezik. Göncruszka, Hejce és Vilmány egy gyülekezeti körzethez tartozik, amelyben *Sohajda Levente* és felesége *Samu Zsuzsanna* teljesít lelkipásztori szolgálatot.

A református gyülekezet építő és szervező munkája révén a kis közösségnek van jövője. Ez a kis gyülekezet egy nagy vállalkozásba kezdett. Egy méhészetet hoztak létre, amelyben hidegen kezelt mézet állítanak elő. Ez azt jelenti, hogy a kaptárban lévő méz 100%-ban megegyezik az üvegben találhatóval. Nincs hőkezelés, nincs

mikroszűrés, nem használnak kristálycukrot, mert embereknek és méheknek egyaránt a méz az egészséges. Így lesz ez a méz a „Méhek Méze“. Többféle természetes mézet állítanak elő és több országba is exportálnak.

Ez a projekt több embernek ad munkát és biztosít kiutat a nyomorból. A befolyó összegből a göncruszkai református Talentum Tehetséggondozó Általános Iskolát támogatják, amelyben sok árva, állami gondozott vagy roma gyermek tanul. Az iskola a református szellemiségre épít. A gyülekezet cigánymissziót is végez, ezáltal fontos szociális feladatokat is ellát. A legnagyobb gondot a környéken a romák foglalkoztatása jelenti.

Most mi is belepillantottunk ennek az összetartó gyülekezetnek az életébe. Láthattuk, hogy a hit és a tenniakarás segít. Mi is segíthetünk, ha mézet vásárolunk. Legközelebbi mézárusító akción az Évadzáró Találkozón, júniusban lesz.

Valentyik Csilla

Szövetségünk közgyűlése Bázelen

Az idén a bázeli gyülekezet vállalta a közgyűlés lebonyolítását, amit november 24-én, a Münster gyönyörű, történelmi múltú nagytermében tartottunk meg. A meghívásért, az aprólékos előkészítésért *Borsos Elek* elnöknek, feleségének, *Júliának*, valamint a besegítő gyülekezeti tagoknak ehelyütt is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Az ülést *Pataky Ferenc* elnök nyitotta meg, megállapítva, hogy a jelenlévők a taglétszámunk 10%-át meghaladták – így a közgyűlés határozatképes. Jól esik, hogy tagjaink érdeklődéssel követik szövetségünk munkáját.

Beszámolójában elmondta, hogy a gyülekezeti alkalmakat hiánytalanul megtartottuk, hogy Isten kegyelméből végezhetjük a magyar nyelvű lelkigondozást Svájcban.

Júniusban *Szöllősy Pál*, *Deák Péter* és *Kókai Csaba* látogatást tettek Bernben *Gottfried Locher* SEK (Schweizerischer Evangelischer Kirchenbund) elnöknel. Ott beszámoltak a gyülekezeteink működéséről, arról a sokoldalú munkáról, amit végzünk. Ugyanakkor tájékoztatták őt anyagi helyzetünkről is, s kérték, hogy lehetőségeihez

képest támogasson bennünket a kantonális egyházaknál. Szükség van ezekre a látogatásokra azért is, hogy a jelenlegi svájci egyházi vezetés is tájékozódva legyen a magyar nyelvű lelkigondozásról.

Az évadzáró találkozót június 29-30. között tartottuk a Männedorf-i Bibelheim-ban. *Hieble Erika* az irigységről tartott előadást, amit egy önismeret-ösztönző csoportos foglalkozás követett. *Kókai Csaba* szintén az irigységhez kapcsolódó bibliológus formájú igehirdetést tartott. Szombat este *Deák Péter* vetített képes előadását hallgattuk meg az amerikai Pennsylvania és Ohio állambeli, fenőtt keresztiséget hirdető és élő, elkötelezett Amish közösségekről. A vasárnapi istentiszteleten *Kókai Csaba* prédikált.

Szövetségünk anyagi helyzetéről *Deák Péter* számolt be. Novemberben a Nyugat-svájci kantonális egyházak 10.000 frankkal kevesebbet utaltak át anélkül, hogy erről bennünket értesítettek volna. Jelenlegi anyagi helyzetünk megengedi, hogy a lelkészi állást legalább 2014 szeptemberéig fenntarthassuk.

A tagdíjakat a közgyűlés egyenőre nem módosította, testvéreink nagylelkű adakozására viszont egyre inkább rá vagyunk utalva.

A közgyűlést követő istentiszteleten *dr. Lukas Kundert*, a bázeli egyháztanács elnöke prédikált a *Máté 25; 1-13* alapján. Örökkévalóság vasárnapján az okos és balga szüzek példázatán keresztül bátorított Isten iránti bizalomra. Az istentisztelet perselypénzét - mintegy 580 frankot - a göncruszkai református gyülekezetnek utaltuk át.

Egész biztosan nem mindennapi esemény, hogy a Münstersaalban székelykáposztát szolgálnak fel. Most pedig ez történt. A bázeli gyülekezet lelkes vendéglátását minden segítőknek még egyszer köszönjük.

Deák Péter

Kókai Csaba lelkeszi beszámolója

„*Ha nem lett volna velünk az Úr, ..., ha nem lett volna velünk az Úr, akkor elevenen nyeltek volna el bennünket... Akkor elsodortak volna a vizek, átcsapott volna rajtunk az áradat.*” - olvassuk a mai napi zsolttárban a református Bibliaolvasó Kalauz szerint.

Ennél szabatosabban nehéz lenne megfogalmazni azt, hogy mindabban, amire visszatekintünk, amiért hálát adunk, amiről beszámolunk gyülekezeti és szövetségi szinten egyaránt, az nem a mi eredményünk, nem a mi ilyen vagy olyan munkánk gyümölcse, hanem elsősorban az örökkévaló Isten kegyelme és áldása rajtunk. Ezért nyugodtan megvallhatjuk egy másik zsolttárt idézve: *Ne nekünk, Uram, ne nekünk, hanem a te nevednek szerezze dicsőséget szeretetedért és hűségédért!* (Zsolt 115; 1.)

Igen, az elmúlt időben is sokszor és sokféleképpen tapasztalhattuk meg Isten gondviselő szeretetét és hűségét egyéni, gyülekezeti és szövetségi életünkben egyaránt.

Ezek közül a tapasztalatok közül szeretném én is kiemelni azt, amire elnökünk is utalt beszámolójában, amit viszont nem lehet eléggé komoly intő jelnek vennünk.

Elmúlt évi közgyűlésünk után nem sok idő telhetett el, amikor a Szövetség vezetésének nagyon súlyos problémával kellett szembenéznie. Anélkül, hogy ezen a helyen pénzügyi kérdésekbe mennék bele, vagy ismétlésbe bocsátkoznék, említsem újra, hogy a zürichi kantonális egyház az évente folyósított támogatásának három éven belüli fokozatos megszüntetésével szembesített minket. Az első ijedelem válság-stáb szerű ülései után a veszély egyelőre elhárult. Az idénre már beígért egyharmados csökkentéstől elálltak és megkaptuk a teljes támogatási összeget. Nem akarok túlzásokba esni, de kicsit olyan volt ez, mint a bibliai történetben, amikor Ezékiás halálos betegségében kegyelmet kap, amit az jelez számára, hogy a napórán az árnyék visszamegy egy szakaszon. Ilyet egyszer olvassuk az adott júdai király életében, de még a Bibliában is. Mondhatnám kevésbé emelkedetten is: *egyszer volt Budán kutyavásár...* Azt szeretném ezzel mondani, hogy ezeket a különleges jeleket különlegesen is kell megbecsülnünk. Levonni belőlük a tanulságokat és az életünket újra gondolva, sokkal tudatosabban folytatni utunkat. Ezékiás király így fogalmazta meg a maga számára a betegségéből és gyógyulásából származó tanulságot: Bizony, javamra vált a nagy keserűség. Minket csak az előszele súrolt egy lehetséges keserű jövőre, a magyar nyelvű svájci lelkigondozás megszűnésének, vajon levontuk-e belőle a magunk tanulságait, jövőre vonatkozó feladatait?

Az elmúlt évben ismét alkalmam volt részt venni a holzhauseni nagyheti konferencián. A fő program mellett értékes beszélgetésekre adódott lehetőség, különösen a müncheni, akkor még lelkészválasztás előtt álló gyülekezet képviselőivel, akik a svájci tapasztalatokra voltak leginkább kíváncsiak.

Nem tudom, hogyan élték meg a résztvevők, de talán valamit vissza tudtam adni ebből a töltekezésből, amikor június végén Hieble Erika lelkésznel együtt tarthattuk az

évadzáró konferenciánkat Männedorfban. Mindnyájunkat személyesen érintő témánk az irigység jelenségének körbejárása volt. Köszönet Hieble Erikának az alapos felkészülésért és érdekes előadásért.

Szeptember elején, itt tartózkodásom óta először sikerült részt vennem nyugati európai protestáns lelkigondozói szolgálatunk éves presbiteri konferenciáján, amelyet ezúttal Svédországban, az ottani magyar protestánsok Tangagarde-i konferencia központjában tartottak. Az Angliától Észtszorigig feltárulkozó palettán nagy öröm volt felfedezni, mennyire sokszínű és gazdag az a megjelenés, ahogyan magyar protestáns gyülekezeteink jelen vannak ezekben az országokban.

Most is pár szót a helyi gyülekezetekről. Ami az elmúlt időben általánosan elmondható, az a fogyás. Idén nem volt keresztelők vagy esküvők, mint az elmúlt évben. Volt viszont több temetésünk, volt sok elerőtlenedés, idősotthonba vonulás és más országba költözés is.

Egyik legkisebb gyülekezetünk Bäden, őket különösen is érintette ez a megfogyatkozás, bár éppen legutóbbi istentiszteletünk látogatottsága ismét felcsillantotta a reményt, hogy képesek vagyunk a megújulásra.

Ahogy tavaly megállapítottam, Bazel számít egyik legfejlesztettebb gyülekezetünknek, az istentiszteletek látogatottsága itt is elég rapszodikus, inkább visszaesést tapasztalok. A bibliaóráink iránti visszafogott érdeklődés folyamatos.

Bernben a rétegalkalmak, a felnőtt és az ifjúsági bibliaórák és az istentiszteleteink ideje alatt megoldott gyerekfoglalkoztatás a gyülekezetbe új arcokat is vonzottak, de az istentiszteleteink látogatottsága ott is sokkal jobb is lehetne.

Bielben is a megfogyatkozás jeleit tapasztaljuk. A maroknyi gyülekezetet a nyolcvan év feletti Kölesi Angyal presbiterünk fogja össze, aki korára és egészségi állapotára való tekintettel visszavonulását fontolgatja.

Luzernben az elmúlt időben az istentiszteleti alkalmak mellett többször is tartottunk bibliaórákat *dr.Szabó Pál* professzor úr szolgálatát is igénybe véve.

Zürichben sajnos az elmúlt évi öröndetes esküvő óta inkább szomorú búcsúkról tudok beszámolni. Reménységünk szerint, ha visszatérhetünk régi „gyülekezeti otthonunkba”, a Helferei-ba, gyülekezeti életünk is jobban visszazökken korábbi kerékvágásába.

Most is beszámolok a „hobbimról”, azaz, hogy havi rendszerességgel ellátogatok a németországi Freiburgba az ottani magyar közösségbe, ahol lelkes kis ökumenikus csapattal tartunk istentiszteletet. Az ő létszámukban is van bizonyos visszaesés a korábbi lelkesedéshez képest (aminek oka lehet egy-két szerencsétlen kimenetelű szervezés), de folyamatosan nagy örömet jelent közöttük szolgálni. Csak megemlítem, hogy hozzájuk hasonló mintára szerveződött azóta Keruzlingenben egy hasonló ökumenikus háttérű, protestáns pásztorlású közösség, ami nagyon öröndetes az maga nemében.

Gyülekezeti beszámolók

Bázel (*Borsos Elek*)

A bázei gyülekezetnek jelenlegi taglétszáma 110. Sok szenvedés után az Úr magához szőlította *Halász Pétert* és *Kovács Andort*. Kovács Andor gyülekezetünknek és a Szövetségnek is alapító tagja volt. Bandinak rengeteget köszönhetünk, ő valóban egy karizmatikus személyiség volt, aki a Bázelbe került magyarok útját szeretettel egyengette.

Új helyünkön, a Bázel központjában lévő Katharinenkapelle-ben, amelyet a baseli egyház bocsátott rendelkezésünkre, kimondottan jól érezzük magunkat Istentiszteleteinket átlagosan 18 - 25 személy látogatja. Nagyobb ünnepeinket, mint pl. március 15-ét és október 23-át szintén a Münstersaalban tartjuk.

A Károli Gáspár Egyetem hét hallgatója egy hétig Baselban, illetve Riehenben tartózkodott. A mi segítségünkkel sikerült nekik olcsóbb szállást találni, ezen felül gyülekezetünk 700 frankkal járult hozzá ittlétük kiadásaihoz.

A biliaórákat minden szerdán megtartjuk 6 – 9 személy részvételével.

Jövő évi évadzárónkat 2014 június 28-29 között ismét a bázel szomszédságában lévő Beuggenben tartjuk – a helyet már sikerült lefoglalni.

Baden (*Karsai Vilma*)

Az elmúlt egyházi esztendőben kilencszer Bádénban magyar nyelvű istentisztelet, ötször *Kókai Csaba* szolgálatával, két alkalommal *Szedlák Tibor*, egy-egy alkalommal pedig *Molnár Lilla* és *Elekes Tibor* lelkipásztorok helyettesítésével. Istentiszteleteink látogatottsága eléggé lecsökkent. Különösen a tavaszi hónapokban, melynek okát a hosszabb időre való elutazásban és idősebb tagjainknál fellépő betegségben, kórházi tartózkodásban látom.

A diakóniai munkában nagy segítséget kapok *Sechler Erzsébet* és *Kiss Erzsébet* testvérek részéről, akikkel együtt több alkalommal látogattam kórházban illetve idősek otthonában. Itt szeretnék mindkettejüknek és pénztárosunknak, *Tóth-Nagy Ágnes*nek is köszönetet mondani egész évi munkájukért.

Taglétszámunk jelenleg 29 fő. Bizakodással tölthet el bennünket, hogy az utóbbi hetekben ketten is felkerestek, azzal az ígérettel, hogy jönni fognak istentiszteleti alkalmainkra.

Tagjaink fele passzív. Részükről elmarad évek óta a tagdíj befizetése is és sajnos, leveleinkkel sem tudjuk eredményesen megszólítani őket. Évente kétszer küldjük „A levél” című újságunkat, majd meghívót az évadzáró találkozóra, a szövetségi közgyűlésre és az adventi ökumenikus istentiszteletre.

Ezzel is próbáljuk kis gyülekezetünk létszámát növelni, jövőnket biztosítani.

Bern (*Jónás Albert*)

Isten megengedte, hogy Bernben újabb fiatal magyar családok keressenek fel minket. *Ahol Isten, ott szükség nincsen* - az istentisztelet alatt működő gyermekfoglalkozást is mindig mind többen látogatták.

Ezen a helyen is külön köszönetet mondhatunk *Gajdos Mónikának*, hogy álhatatosan fáradozik gyülekezetünk fejlődéséért! Nem csak a gyermekfoglalkozás a munkája eredménye, hanem a havi rendszerességgel megtartott házaskör is! Adja az Úr, hogy az új gyülekezeti tagok szerves részeivé válhassanak gyülekezetünknek, hogy otthon érezzék magukat nálunk, s hogy az új gyülekezeti alkalmak sok lelki gyümölcsöt teremjenek az Úr dicsőségére!

Külön köszönetet szeretnék mondani orgonistáknak, név szerint *Ozsváth Zoltánnak* és *Gajdos Imrének* az idén is díjmentesen vállalt orgonaszolgálatukért!

A három éves ciklus végén meg szeretném köszönni *Köles Angyalka*, *Krüzsely Mária*, *Papp Dóra* és *Györfő Katalin* presbitereknek a gyülekezetünkért végzett munkájukat! Külön köszönettel tartozom mindenkinek, aki az elmúlt esztendőben a szeretetvendégségek megrendezésével, vagy az Úrasztala megterítésével járult hozzá a gyülekezeti élethez.

Legyen mindannyiunknak áldott karácsonyunk és bőséges, áldásban gazdag új esztendőnk.

Luzern (*Egger Éva*)

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (*János 3, 16*).

Istentiszteleteinket rendszeresen megtartottuk. Köszönjük szépen *Kókai Csaba* szolgálatát és külön hálásak vagyunk, hogy ebben az évben mindig rendelkezésünkre állt és nem kellett helyettesítést kérnünk.

Istentiszteleteinken rendszeresen több kisgyermekes család is jelen van. Örülünk, hogy jól érzik magukat és csendben játszanak. Lelkipásztorunk már rövid vasárnapi iskolát is tartott velük.

Bibliaóráinkat prof. *Szabó Pál* és *Kókai Csaba* tartották. Ezeket tagjainkon kívül a Luzernben tanuló egyetemisták is eljöttek Isten igéjét magyarul hallgatni.

Köszönjük *Serman Éva* művészi orgonaszolgálatát és novemberi zongorakoncertjét.

Betegjeinket és az idősek otthonában élő tagjainkat többször is meglátogattuk. Itt adom át *Bráder Anna* testvéri üzenetét. *Kelemen Ilonát* tíz nappal halála előtt *Ábrahám Mártával* együtt látogattuk meg. Tagjaink születésnapját is számon tartjuk: *Ábrahám Márta* igével és képeslappal gratulál nekik.

A Lukás templomban a mi számunkra is előkészítik a termet, szeretettel várnak bennünket is kávézásra. Köszönjük mindazoknak, akik különféle süteményt hoznak a szeretetvendégségeinkre.

Micsik Annával együtt részt vettünk a Männedorfban tartott évadzáró találkozón.

St. Gallen (Hieble Erika)

Júniusi istentiszteletünkön *Jakab Bálint* szombathelyi református lelképásztor hirdette Isten igéjét. Családjával öt napot otthonunkban töltöttek el. Felesége, *Jakab-Köves Gyopárka* író nő beszámolt a magyarországi nőszövetség munkájáról, miközben négy gyermekük Benjammal együtt élvezte a sok színes programot. Az istentiszteletet a már szokásos kerti parti előzte meg finom süteményekkel és bibliai vetélkedővel.

Az évadzáró találkozóra érdekes gyermekprogrammal is készültünk az idén. Sajnos a gyerekek nem jöttek, így a mesemondóknak nem volt kinek mesélni. Reméljük, hogy jövőre többen veszik a bátorságot, s eljönnek. Mi készülünk!!!

Nyári szünet után minden istentiszteletet megtartottunk. Októberben ökumenikus istentiszteletet tartottunk *Szücsi* atyával. A gyerekek rajzokkal, illetve fogalmazással készültek. Ebből megtudhattuk, hogy nekik mit is jelent Magyarország. A jutalmat - egy hétvégi meghívást a lelképásztor otthonában - nagy örömmel fogadták!

Köszönöm a *Farkas és a Gombos* családnak a látogatás lehetőségét! Szeretettel köszöntjük új tagjainkat: *Kessenheimer Enikőt* és *Attilát*, és egyben szívből gratulálunk elsősülött gyermekük, Anna születéséhez! Áldjon meg Benneteket a mi Urunk nagyon gazdagon!

Novemberben a helyi gyülekezettel közösen ünnepeltük a reformáció ünnepét. Közösen gondolkodtunk el azon, mit is jelent a keresztény szabadság Jézus Krisztusban. Mindkét gyülekezet kántora gyönyörű zenével szolgált.

Szeretettel emlékezünk meg az utóbbi **elhunyt** gyülekezeti tagjainkról: *Markl Katalinról* és *Dall Juditról*.

Zürich (Deák Péter)

Tagságunk 150 fő, **elhunyt** testvéreink: *Szakall István*, *Zürrené Máthé Gyöngyi*, *Kenessey Bálint*. Az Úr adjon örök nyugodalmat nekik.

Új tagként köszöntjük *Cservényák Patakya Zsuzsát* és *Újfalusi Szabó Sárát*.

Istentiszteleteinket a Zürich-Hottingen gyülekezeti házában tartottuk, ahol barátsággal fogadnak bennünket. A termet ezúttal is ingyen kapjuk, de a takarításért újabban felszámoltak 200 frankot. Ez annak tulajdonítható, hogy a kantonális egyház anyagi helyzete is romlik, s az egyházi reform során spórolni kell - többek között a gyülekezetek összevonása révén is.

Az istentiszteletek, valamint az azt követő kávézás előkészítését *Parragi Anikó*, *Bíró Klára* és *Hegedüs Erzsébetnek* köszönhetjük.

Szólnom kell arról a diakóniáról is, amit a *Szántó család*, *Pilinszky Katalin*, valamint jómagam végzünk a Schulthess klinikán súlyos műtéten áteső magyar, leginkább fiatalokú páciensek mellett. Ezeket az eseteket Magyarországon vagy nem tudják, vagy nem merik vállalni, s *Jeszenszky* sebészdoktor a legkomplikáltabb gerincműtéteket - egész a nyakcsigolya implantátumig - személyesen végzi el. A pácienseket a kórházban látogatjuk, tolmácsolunk a beutalásnál, vagy a hozzátartozóknak éppen szállást adunk.

Istentiszteleti alkalmainkat, a bibliaórákat *Kókai Csaba* lelkészünk tartotta nagy lekiismeretességgel. A teológiai alaposággal előkészített, a mindennapi életből vett képekkel illusztrált prédikációit ehelyütt is hálával köszönjük.

Budapesten elhunyt Zürrerné Máthé Gyöngyi

Édesanyánk, Zürrerné Máthé Gyöngyike Eszter, életének 96. évében 2013. június 8-án a Békásmeyeri Evangélikus Szeretotthonban elhunyt. Évtizedekig járt Hévízre, a gyógyvíz jót tett neki, de 2010 nyarán a kezelés befejezése után megromlott egészségi állapota miatt már nem tudott zürichi otthonába visszatérni. Budapesten maradt, ahol élete utolsó éveit töltötte, ritkán hagyta el lakását. Fiai és rokonai rendszeresen látogatták, segítettek ellátásában.

2012. december 30-án szívelégtelenség miatt kórházba került. Itt volt három hónapig, innen került a szeretotthonba, ahol szerették és ellátták. Hat hét után ott halt meg békességben.

Halála előtt két nappal Tökés László püspök úr is meglátogatta, aminek nagyon örült.

Szüleim tizennégy évi házasság után váltak el, a Rákosi korszak nehéz éveiben. Idővel mindketten új házasságot kötöttek. Édesanyánk második házassága rövidebb volt, svájci férje pár évvel az esküvő után megbetegedett, teljes gondozásra szorult, majd rövidesen meghalt. Édesanyánk ezután évtizedekig özvegyként élt. Utolsó kérése az volt, hogy szülei sírjába, a Kerepesi temetőben temessék.

Édesapja Dr. Máthé Dénes fogorvos professzor, a magyar fogorvosképzés és fogászat Behring-díjas nemzetközi híré tudósa volt. Mai német fogorvosi tankönyvekben szerepel, ismerik nevét és munkásságát. A Székesfehérváros által adományozott díszsírhelybe temették feleségével együtt, aki német származású volt. A családban a hét gyerek először németül tanult meg, azután magyarul.

Édesanyánk gyermekkorában Lausanneban tanult franciául, kiválóan lovagolt. A Baár-Madas leánygimnáziumban érettségizett kitűnő eredménnyel. Itt olyan igazgatói voltak, mint Áprily Lajos, vagy Jékely Zoltán. Kedvenc tanárnője az a Ravasz Boriska, aki Ravasz László leánya és Bibó István felesége volt. A Ravasz Árpáddal kötött házassága révén később rokon kapcsolatba is került vele. Elsősülött gyermeke Árpád, a légítámaszok alatt korán meghalt. A harcvonal 1944 karácsonyán elérte budai házukat - hat hétig háztól házig folyt a harc sok szörnyűséggel, halálessel, nélkülözéssel.

A háború után nehéz évek következtek, a Ravasz névvel nehéz volt munkát kapni. Hajnalonként a család becsomagolt kofferek mellől nézte az ablakban, melyik ház

előtt áll meg a teherautó, hogy kitelepítse a családot. Erre hála Istennek nálunk nem került sor, de szüleim házassága tönkrement, és édesanyánk egyedül maradt két kisgyerekekkel.

'56-ban többen unszolták, hogy hagyja el az országot, de ő maradt. Nem kapott állást, nehezen éltünk, a családot magán-nyelvórákból tartotta el. Később idegenvezető lett, de Nyugatra nem engedték ki. 1970-ben fiai disszidáltak, egyedül maradt otthon. Egy svájci férfivel házasságot kötött, ezért 1974-ben kitelepülhetett Zürichbe, ahol majd negyven évig szerényen élt. Ennek ellenére sok embernek segített, Erdélybe rendszeresen küldött adományt.

A zürichi gyülekezet hűséges tagja volt, a magyarság és egyháza érdekében újra és újra felemelte szavát, sikerrel harcolt a Baár-Madas és a Lónyay gimnáziumok visszaadásáért és számos olvasói levelet írt. *Dr. Joó Sándor* lelkipásztornak sógornője volt, *Túrmezei Erzsébet*t szoros lelki kapcsolatban állt. Rendszeres bibliaolvasó volt, sokat imádkozott, felkészült a halálra. Az ápolónő, aki hajnalban holtan találta, azt mondta, szép volt az arca.

Temetésére sokan eljöttek, a zürichi gyülekezetet *Deák Péter* elnök úr és élettársa képviselték. Édesanyánk hosszú és tartalmas életéért Teremtőjének adunk hálát. Hálásan köszönjük a zürichi gyülekezet minden kedvességét és törődését!

Ravasz Ákos és Ravasz Zoltán

Kenessey Bálint (1932 – 2013)

Zürichi magyarnyelvű protestáns gyülekezetünket ebben az évben több fájdalmas veszteség érte. Szakall István és Zürrierné Máthé Gyöngyi elhunytá után 2013. november 17-én az öröklétbe távozott *dr. Kenessey Bálint*, gyülekezetünk régi, hűséges tagja.

Bálint 1932. augusztus 12-én született Budapesten. Fiatalsága a háború előtti és a háborús években nem volt könnyű. Családjára is egyre inkább ránehezedő terhek mellett egészségi bántalmakkal, fiatalkori asztmával küzdött. Szülei ezért 1944 őszén atyai nagyanyja fivéréhez küldték Zürichre, a fővárosnál jobb bakonyi levegőre. A nagybácsi azonban az orosz csapatok bevonulása után váratlanul meghalt, mire az alig tizenkét és fél éves kisfiú egyedül, gyalog visszaindult Budapestre. Isten kegyelme már abban megmutatkozott, hogy szerencsésen meg is érkezett a szülői otthonba. A téli iskolai szünet elmúltával tovább tanulhatott a Lónyay utcai Református Gimnázium növendékeként. 1950 májusában azonban újabb tragikus haláleset történt a családban: édesapja egy éjjeli szívrohamban elhunyt. – Az érettségi letétele után Bálintot polgári származása miatt nem vették fel az egyetemre. Könyvtárosként tudott elhelyezkedni és édesanyja tanácsára emellett beiratkozott a Közgazdasági Egyetem esti tanfolyamára. Ezt 1955-ben diplomával, eredményesen befejezte, és egy állami exportvállalatnál kapott állást.

1956 októberében 24-éves fiatalemberként csatlakozott a felkelőkhöz. Több társát a közelében halálos golyó érte, miközben Bálint túlélte a harcokat. De a forradalom szovjet leverése után novemberben néhány barátjával együtt menekülésre kényszerült. Éjjeli sötétségben lépték át gyalog az osztrák határt. Végül Bécsbe érkezvén, a Vörös Kereszt vette őt és barátait gondjába. Céljuk eredetileg Svédország volt, de segítők tanácsára egy másnap induló busszal Svájcba utaztak, ahol a liestali kaszárnyában helyezték el őket az első három hétre. Befogadók segítségével talált Bálint 1957 elején állást egy, a Basler Missionhoz közelálló cégnél: ugyanott ismerte meg jövőendő élettársát, *Annemarie Merz*-et. – Az egyhangú számviteli munka azonban nem elégítette ki, így beiratkozott a bázeli egyetem Közgazdasági és Üzemgazdasági Karára, ahol egy szerény

ösztöndíj segítségével három év alatt bravúrosan Dr. rer. pol. diplomát szerzett. Ebben segítségére volt igen jó német és angol nyelvtudása. Az álláskeresés a 60-as évek elején nem ment könnyen; végül Zürichben, az IBM-nél talált képzettségének és tehetségének megfelelő munkahelyet, ahol szorgalmát és tudását előléptetéssel is honorálták. 1966-ban szilárdult meg anyagi helyzete annyira, hogy házasságot köthetett Annemarie-val. 1973-ban született leánygyermekük, *Anne-Marie*, akivel Bálint egész életében igen bensőséges viszonyt ápolt. –

A 80-as évektől kezdve Bálint egyre több örömet talált különböző, neves kórusokban való részvételében, aminek betetőzése volt szereplése a világhírű luzerni hangversenyteremben. Emellett a sízés és a túrázás is szenvedélye volt. Nyugdíjaztatása után még négy éven át Luzernben főiskolásokat oktatót üzemgazdaságra. Mindeme tevékenységének vége szakadt négy évvel ezelőtt, amikor kitört rajta az alattomos kór.

Kenessey Bálint zürichi gyülekezetünknek meggyőződéses, hívó tagja volt, aki, amíg tehetett, részt vett istentiszteleteinken. Szellemi frissességét akkor is megőrizte, amikor betegsége egyre inkább erőt vett rajta, és még sétáit is folytatta egyideig. Az utóbbi két évben többször felajánlottam, hogy kocsin érte megyek és elviszem az istentiszteletre: ezt sajnos csak akkor tudta elfogadni, amikor nem kényszerült fekvésre. Betegségét bátran és türelemmel viselte. Isten kegyelme volt, hogy csak az utolsó pár héten, amikor kórházba került, kellett szenvednie. Előtte még tudomásomra adta, hogy a magyarnyelvű lelkigondozást fontosnak tartja, és ha szükséges, ehhez a tagdíjnál jóval nagyobb anyagi hozzájárulásra is hajlandó. – E szavakat gyászoló felesége és leánya is komolyan vették, így a gyászjelentésben arra kéri rokonait, barátait, hogy koszorú vagy virág helyett a zürichi magyar gyülekezetnek teendő adománnyal emlékezzenek Bálindra. – Temetése november 25-én volt a Zürich-witikoni temetőben, Valkó Péter, Bálintnak a 60-as évektől jó barátja, majd Kókai Csaba lelkészünk búcsúztatta, az elhunyt életéhez, jelleméhez illő, szerény, méltóságteljes gyászistentiszteleten. Emlékét hálával megőrizzük!

Szöllősy Pál